

Haudelindude levikuatlase andmete sisestamise juhend PlutoF töölaual

Uue linnuatlase jaoks talletatakse andmed digitaalselt PlutoF platvormil ühises andmeruumis. Andmeid saab sisestada arvutis veebibrauseri vahendusel töötava PlutoF töölaual kaudu või nutirakenduse PlutoF GO abil. Järgnev juhend selgitab PlutoF töölaual kasutamist linnuatlase andmete sisestamisel.

- PlutoF avaneb veebibrauseris aadressil <https://plutof.ut.ee/et>
- PlutoF töölaual saab otse aadressilt <https://app.plutof.ut.ee/>

Plutof

Kasutajaks registreerumine

Kes ei ole veel PlutoF kasutaja, peab registreeruma. Seda saab teha nii arvutis kui telefonis, aga oluline on meeles pidada, et sama kasutajatunnus kehtib nii töölaual kui ka nutirakenduses! Piisab, kui registreeruda ühes neist.

- Kui olete kunagi varem juba PlutoFi kasutajaks registreerunud, aga parooli unustanud, siis saab selle taastada. Selleks klõpsake Plutof.ut.ee paremas ülanurgas Töölaud → Logi sisse → Taasta salasõna. Ärge registreeruge uuesti! Kui olete unustanud ka e-postiaadressi, millelt registreerusite, võtke ühendust PlutoF kasutajatoega.

Registreerumine arvutis PlutoF.ut.ee veebilehel

Plutof.ut.ee avalehel klõpsake "Hakka kasutajaks" nupul. See viib app.plutof.ut.ee/register lehele. Seal täitke registreerumismvorm oma andmetega.

- Vorm on korrektselt täidetud, kui kõigi väljade kõrval on roheline märk .
- Parool tuleb sisestada kaks korda, nii jääb see endalegi paremini meelde.
- Kontrollige üle e-postiaadress! Kui see sisestada näpuveaga, ei saa te sisse logida!
- Klõpsake nupul Registreeru. Kui kõik on hästi, kuvatakse teade "Registreerumise lõpetamiseks palun järgige Teie e-postile saadetud juhiseid."

Registreeru

Eesnimi *
Roo ✓

Perenimi *
Lind ✓

Kasutajanimi *
roo.lind ✓
8-30 tähemärki: numbrid, @, . ja ladina tähed

E-posti aadress *
roolind@vaibla.net ✓
sellele aadressile saadetakse registreerumise kinnitus

Parool *
..... ✓
vähemalt 12 tähemärki, mis võivad olla numbrid, ladina tähed ja kirjavahemärgid ! ? @ % \$ # & : * - _

Kinnita parool *
..... ✓

Registreeru

Registreerumise kinnitamine

Registreerumisvormis sisestatud e-postiaadressile saadetakse kohe kinnituskiri, mille saatjaks on noreply@plutof.ut.ee. Enne registreerumise kinnitamist sisse logida ei saa. Kui kiri ei saabu paari minuti jooksul, kontrollige oma rämpsposti kausta. Kirja keskel on pikk aadress app.plutof.ut.ee/activate/..., millel peate klõpsama. Tehke seda kohe, sest kahe päevaga see kiri aegub.

Kui kinnitamine õnnestus, kuvatakse teade "*E-posti aadress on kinnitatud! Jätkamiseks logi sisse.*"

Vaatluste sisestamine

Linnuatlase töös kaasa löömiseks tuleb andmebaasi sisestada pesitsuskoodidega vaatlusi. Kui olete PlutoFi kasutamisel algaja, siis on mõistlik kõigepealt mõned seadistused paika panna, siis sujub edasine lihtsamalt.

- Kui olete kogenud PlutoFi kasutaja, ei pea Linnuatlase andmete kogumiseks midagi spetsiaalset tegema. Kõik linnuvaatlused (ka teiste projektidega seotud) lähevad arvesse.

PlutoF töölaua seadistamine arvutis

Kõigepealt tuleb PlutoF töölauale sisse logida. Selleks on plutof.ut.ee/et avalehel paremas ülanurgas nupp Töölaud. Töölauale jõuab ka otseviite <https://app.plutof.ut.ee/> abil.

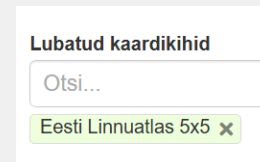
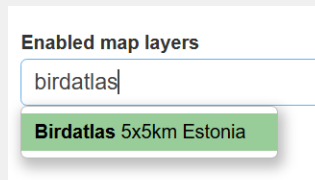
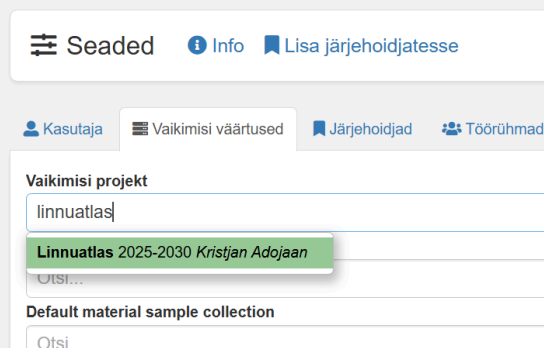

Kui töölaud avaneb inglise keeles, saate seda muuta ülamenüü paremas nurgas keele valikul Est klõpsates.

Kui hakkate PlutoFi kasutama (peamiselt või ainult) linnuatlase andmete sisestamiseks, on otstarbekas seadistada töökeskkond järgnevalt:

- klõpsake ülamenüü paremas servas nupul Seaded;
- avage vaheleht "Vaikimisi väärtused" ning sisestage "Vaikimisi projekti" välja *linnuatlas* ning kui kuvatakse vastav rida, valige see hiireklõpsuga. Välja väärtuseks peab jääma Linnuatlas 2025-2030.
- Selleks, et näha linnuatlase ruudustikku vaatluse sisestamise kaardil, tuleb see samal seadistuste lehel lubada. Selleks otsige väljas "Enabled map layers" väärtust Birdatlas või Linnuatlas ja valida see. Kihi nimi peab jääma välja alla valituks ja näitama vastavat väärtust (Birdatlas või Linnuatlas).

- Seadistamise lõpuks tuleb klõpsata nupul Salvesta!

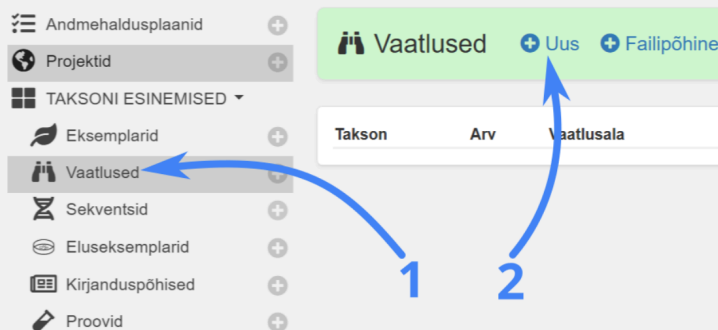
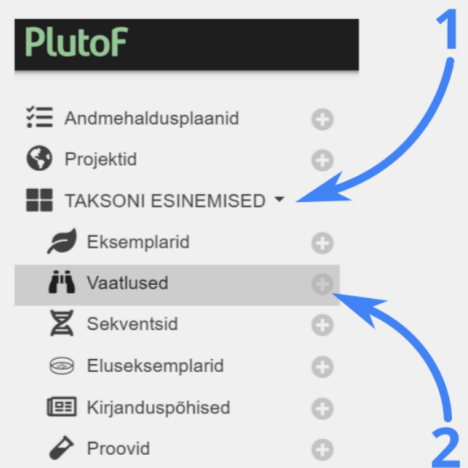
Vaatluste sisestamine arvutis

Üldandmed

Vaatluste sisestamiseks tuleb:

- avada vasakmenüüst TAKSONI ESINEMISED
- selle all leida jaotis Vaatlused,
- klõpsata hallil + märgil

Teine võimalus. Kui teie vaatluste loend on juba ees, tuleb rohelisel menüüribal klõpsata Uus.

Kui seadistate eelnevalt vaikimisi Projektiks "Linnuatlas 2025-2030", siis täidetakse automaatselt väljad

- Vorm (väärtusega "Vaatlus: lind") ning
- Projekt (väärtusega "Linnuatlas 2025-2030").

Kui te ei seadistanud vaikimisi väärtusi, tuleb need käsitsi valida:

- Valida Vormi alt Lind;
- Piisab ka, kui hakata sisestama ja siis valida allpool Projekti alt Linnuatlas 2025-2030

NB! Kui soovite vahel sisestada muid vaatlusi teiste vormide abil, tuleb lihtsalt Projekt välja sisu kustutada!

Vaatlusala ja sündmuse andmed

Vaatlusel on kohustuslik märkida asukoht ning aeg. Asukoht peab võimaldama vaatlust määratlada ühte atlaseruutu (5×5 km), seega sobib punkt või väiksem ala (metsakvartal või selle osa, roostikutukk, soolaik jne), mis ei ulata üle ruudupiiri. Vaatlusaeg tuleb sisestada kuupäeva täpsusega. Võib lisada ka kellaaja.

Kaardivaatel

- Paremast ülanurgast avaneb kaardikihtide menüü, kust saab valida meelepärase aluskaardi ning sisse lülitada linnuatlase ruutude kihi ("Birdatlas 5×5km Estonia"). NB! see kiht tuleb enne seadistustest lubada (vt. eespool [PlutoF töölaua seadistamine arvutis](#)).
- Vasakus servas + ja - nuppudel klõpsates saab kaardi lahutust suurendada ja vähendada ehk zoom'ida. Sarnaselt toimib ka hiirerulli kerimine, kui kaardil on aktiivseks tööriistaks valitud nihutamise tööriist .
- Kohanimeotsing kaardi ülaseservas võimaldab kiiresti leida vaatluskoha asula nime järgi. Selle otsingu tulemus paigutab punkti vastava asula keskele, kindlasti on vaja seda liigutades täpsustada. Sama välja saab kasutada ka asukoha otsinguks koordinaatide järgi.
 - Koordinaadid eraldatakse komaga või tühikuga; komakoha eraldajaks on punkt.
 - Vale: 58,425, 26,302
 - Õige: 58.425 26.302
- Vaatluse asukoha täpselt sisestamiseks on kaardi alaseservas erinevad vaatluskoha tööriistad. Parasjagu aktiivne tööriist on kollane.

kaardi nihutamine

asukoha muutmine (alade - ristkülik, ring, hulknurk - puhul)

asukoha sisestamine punktina kaardil klõpsates; muutmiseks uus klõps

asukoha sisestamine hulknurga (polügooni) kujulise alana

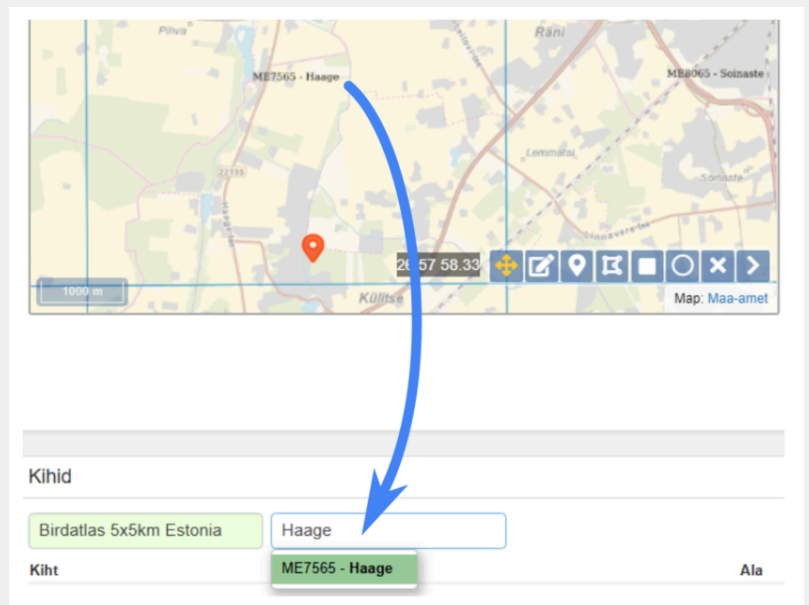
- asukoha sisestamine ristkülikukujulise alana
- asukoha sisestamine ringikujulise alana
- sisestatud asukoha kustutamine
- selle tööriistade menüü peitmine / avamine

- Asukoha sisestamisel punktina või ala kaardile märkides täidetakse kõrvalasuvates väljades koordinaadid ja asukoha tekst automaatselt. Vaatluse koordinaadid võib sisestada ka käsitsi.
 - Ida-Eestis võib esineda GPS häiringuid ning registreeritavad koordinaadid võivad tegelikest erineda, halvemal juhul võib kanne sattuda suisa naaberruutu. Kontrollige punkti asukohta ümbritsevate, nähtavate maastikelementide abil!
- Välja "Asukoha tekst" võib täiendada käsitsi, nt lisades täpsustuse "tiigi ääres", "Kalamaja" vms. Käsitsi täiendamise korral ei uuene tekst automaatselt, kui kaardil uus koht valida!
- Ühegi vaatlusala (polügooni, ristküliku või ringi) piir ei tohi ületada atlaseruudu piiri!
- Asukohale annab väärtuslikku lisainfot välja Täpsusaste (meetrites) täitmine ja asukoha määramise Meetodi valimine (kaardilt valimine - From map).
- Alale võib anda nime, täites välja Nimi. See aitab samas kohas korduvalt vaatlemise korral - edaspidi saab ala leida juba nime järgi. Nimetamine on otstarbekas just piiritletud alal vaatlemisel. Täpsete koordinaatidena sisestatud punktide puhul tuleb see kõne alla konkreetse pesaleiu puhul.
- Kaardi all on võimalik vaatlus seostada ka otse konkreetse atlaseruuduga. Selleks tuleb paneelis Kihid valida kihiks "Birdatlas 5x5km Estonia" ning otsida vastav kihi nimi. Kihi nime saab teada, kui kaardil teha nähtavaks linnuatlase ruudustik.

 Olemasolev ala ?

vaibla raba

Vaibla raba *Kristjan Adojaan*

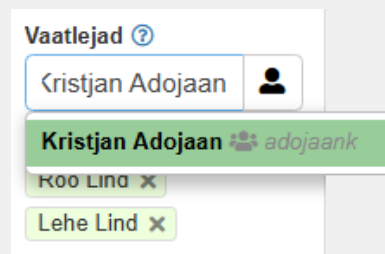
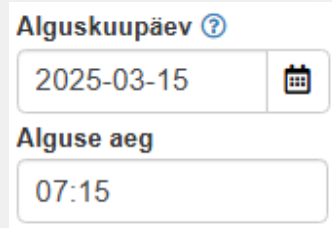
Kihid

Birdatlas 5x5km Estonia

Kiht **ME7565 - Haage** Ala

Sündmuse väljadel

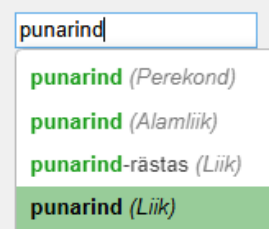
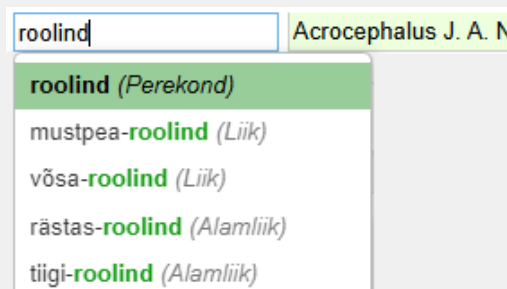
- Kohustuslik on kuupäevavälja täitmine - väli "Alguskuupäev". Klõpsates välja kõrval kalendri ikoonil, täidetakse see hetke kuupäevaga, ent seda saab muuta kuupäeva välja sees klõpsates ja hüpikkalendrist valides. Kuupäeva saab ka käsitsi sisestada kujul AAAA-KK-PP
- Soovitav on täita ka kellaaeg kujul tt:mm.
- Kui sisestatavad andmed katavad pikemat ajaperioodi (näiteks paar tundi ühel alal vaatlemist), tuleb sisestada ka lõpukuupäev ja -kellaaeg.
- Vaatleja väli on automaatselt täidetud vaatluse sisestaja andmetega. Kui osales mitu vaatlejat, saab need lisada nime järgi otsides ja valides. Kaasvaatlejad ei pea ise olema PlutoF registreeritud kasutajad. Küll aga peavad nende nimed olema PlutoF töölaual Isikute registris. (Vajadusel lisada vasakmenüüst Isikud → Uus.). Sisestades kellegi teise vaatlust (s.t teid ennast vaatlejate hulgas polnudki), tuleb enda nimi kustutada, klõpsates oma nime taga oleval ristikesel.
- Nimekirja tüüp - enamik vaatlusi on juhuvaatlused üksikute liikide kohta. Sel juhul on valikuks Valitud liigid. Kui vaatlus on põhjalik, nii et märgitakse üles kõik kohatud liigid, saab nimekirja tüübiks valida Täisnimekiri.

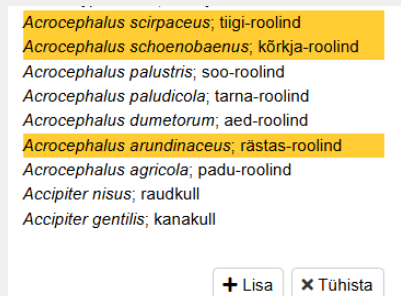
Vaatluse andmed

Ühe vaatlusretke käigus ühest asukohast (näiteks piiritletud alalt) kogutud vaatlusi saab sisestada kas ükshaaval või mitme kaupa korraga. Vajadusel saab lisada ridu 1 või kümne kaupa.

- Liiginime võib sisestada nii 3+3 koodina kui eestikeelse nimena, samuti võib sisestada teadusliku nime. 3+3 koodid koosnevad tavaliselt perekonnanime ja liigiepiteedi kolmest esitähel (nt PARMAJ - rasvatihane *Parus major*), kuid on ka erandeid (nt PYRULA - leevike *Pyrrhula pyrrhula*). Liiginimede ja koodide osas saab abi EOÜ kodulehelt <https://www.eoy.ee/ET/16/31/eesti-lindude-nimekiri/>. Kõigi nimede täitmisel sisestamisel ilmub pärast esimeste tähtede sisestamist valikmenüü.
 - Ei pea täitma kõiki kolme nimevälja, piisab ühest!
 - Liigini määramata vaatluste puhul ei sisestata lõppu sp. või spe., vaid valitakse võimalikult täpne takson (nt perekond). Linnuatlase vaatlustel on vajalik määrata liigi tasemeni!
 - Ühtelangeva liigi- ja perekonnanime puhul tuleb jälgida, et saaks valitud õige tase (nt perekond punarind vs liik punarind). Sageli pakub süsteem välja ka alamliigi, ent kui vaadeldava isendi kuuluvuses alamliiki ei saa kindel olla, on mõistlik valida tase "liik".

- Vaadeldud isendite arv. Pesaleiu puhul tuleb täita kaks rida – ühele vanalind / -linnud, teisele pesapojad, omistades kummalegi vastava vanuse koodi.
- Väljad Sugu, Vanus ja Sulestik ei ole kohustuslikud, ent võimalusel tuleb need täita.
 - Vanus sisestatakse kalendriaastates koodide pesapoeg, 1a, 1a+ jne abil.
 - Sulestiku andmed vastavalt valitavatele kategooriatele; lisainfot saab lisada välja Märkused.
- Väli Tegevus on täitmiseks kohustuslik. Selles kasutatud koodide loend avaneb, kui klõpsata välja päises asuval väiksel küsimärgi ikoonil .
- Pesitsuskindluse välja täitmine on linnuatlase andmestikku panustamiseks kohustuslik. Pesitsuskindluse koodidest annab lühiülevaate välja kõrval asuval küsimärgi ikoonil klõpsamine. Edukaks tööks linnuatlase andmete kogumisel on vajalik põhjalik tutvumine koodide kasutamisega (sealhulgas näidetega) linnuatlase üldises juhendis. Iga ruudu piires on vaatluspäeval kohatud iga eeldatava haudelinnuliigi kohta oluline märkida kõrgeima pesitsustõenäosuse saanud vaatlus, haruldasemate liikide kohta aga kõik vaatlused.
- Iga vaatlusrea paremas servas on nupud erinevateks toiminguteks:
 - lisaväljade kuvamiseks (näidatakse harvem kasutatavaid andmevälju),
 - rea kopeerimiseks, kui sama taksonit, aga eri tunnustega, vaadeldi korduvalt,
 - failide lisamiseks: saab üles laadida fotosid või helindeid,
 - rea kustutamiseks.
- Vaatlusridade kohal ja all on nupud:
 - Lisa tunnused - soovi korral saab igale vaatlusreale lisada muid tunnuseid,
 - Lisa 1 - lisab ühe tühja rea,
 - Lisa 10 - lisab kümme tühja rida,
 - Lisa leht - võimaldab hüpikaknas märkida konkreetsed liigid ja lisada need korraga vaatlusridadele. Selleks tuleb loendit kerides soovitud liigid märkida ning lõpuks klõpsata loendi all "Lisa". Seejärel saab iga andmed (isendite hulk, vanus, tegevus, pesitsuskindlus) veel täpsustada.

Salvestamine

Kui kõik andmed on sisestatud, tuleb kirje salvestada. Mitme taksoniga (mitmerealise) vaatluse kirjest tekib PlutoFis nii mitu eraldi vaatluskirjet, kui oli ridu, ent kõik need vaatlused on seotud ühe ja sama vaatlussündmuse ja -kohaga. Hiljem on võimalik iga taksoni vaatlust eraldi toimetada. Ühiselt saab muuta kõigi nendega seotud asukohta ja sündmust.

- Salvesta - salvestab kirje ja naaseb nimekirja.
- Tühista - katkestab sisestamise, pooleliolev kirje kustutatakse.
- Salvesta ja lisa uus - salvestab kirje ja lisab uue tühja kirje.
- Salvesta ja kopeeri - salvestab kirje ja kopeerib asukoha ning projekti andmed. Uus kirje tekitab uue vaatlusala ja sündmuse.
- Salvesta ja lingi alaga - salvestab kirje ja avab uue vormi; see on seotud sama projekti ja sama alaga; vaatlussündmus on uus.
- Salvesta ja lingi sündmusega - salvestab kirje ja avab uue vormi; see on seotud sama projekti, sama ala ja sama sündmusega (sisuliselt sama, kui lisanuks ühe vaatlusrea).

Abiinfo

- Iga välja juures on väike küsimärgi ikoon . Sellel klõpsates kuvatakse abiinfot välja kohta. Eriti on see abiks, kui välja täitmine eeldab valimist koodide seast (Tegevus, Pesitsuskindlus).
- Iga paneeli juures on veidi suurem abiinfo ikoon , mis annab rohkem infot vastava osa kohta (näiteks kaardi kohta).
- Iga mooduli (Vaatlused, Eksemplarid jne) ülaosast saab veel abiinfot kogu mooduli kohta nupul klõpsates.

Juhendi koostas Kristjan Adojaan (kristjan@adojaan.net)